

מבוא למסילת ישרים

"מסילת ישרים, סוד מרע; שמר נפשו, נצר דרכו". (משלי טז, יז)

כולנו שואפים לחיות חיים בעלי תוכן ומשמעות. חיים של קשר עמוק ומשמעותי לה', חיים של יחסים מתוקנים ושלמים עם עצמנו, ובינינו לחברה הסובבת אותנו. אך לצערנו, גם אם לפעמים ברור לנו לאן אנחנו שואפים להגיע, לא תמיד ברור לנו כיצד להגיע אל היעד הנכסף. הפסגה הרחוקה קוראת לנו, אך הדרך אליה לוטה בערפל.

את הקושי הזה מבקש מחבר הספר 'מסילת ישרים' לפתור. לתת מענה גם לשאיפה הגדולה וגם לדרך בה מטפסים אל עבר היעד. נדמה שזוהי העוצמה המיוחדת שקיימת בספר. כך ניתן להסביר את העובדה שדווקא הוא הפך להיות לספר המוסר הנפוץ והמקובל ביותר בקרב עם ישראל כולו.

***

בהקדמה לספר, מתאר לנו הרמח"ל את מקצועות הלימוד המועדפים על בני האדם. כל אחד, מנקודת המבט שלו, על פי טעם אישי או השקפת עולם, משתדל לחקור, להבין, ולהסתדר יותר טוב עם תחומי העניין הקרובים ללבו: מחקר מדעי או מקצוע שימושי בלימודי חול; סוגי התלמודים או הלכה מעשית בלימודי קודש. השכל האנושי חובק עולם ומלואו, אבל פרט אחד חשוב נשכח ממנו – האדם עצמו. תחושת הסיפוק מרכישת ידע חדש והרחבת אופקים, האפילה על הצורך בהתבוננות פנימית שכוללת חזרה ועיון במושגים מוכרים, כמו יראת שמים ואהבת ה'. גם החשיבות של קיום מצוות מדוקדק, והכרח הפרנסה, ברורה לאין ערוך מאשר השקעה יומית בחשבון נפש.

'מסילת ישרים' נועד לגאול את עולם הנפש מההזנחה שליוותה אותו, ולשרטט לו צורה לימודית מסודרת; לחולל מהפך בסולם הערכים הרוחני, ולהציב במרכז את הרצונות, השאיפות והמידות, שמשתקפים בפעולות החיצוניות; להתרגל להפנות את המבט פנימה, לשוטט בחדרי הלב, ולחוש את הדופק הרוחני.

***

כאמור, החידוש של הספר הוא שמוצגת בו מצד אחד השאיפה, היעד, הגובה שאליו מבקשים להעפיל, ומצד שני – הדרך, המסלול בו יש לצעוד כדי להגיע אל אותו היעד.

בדרך הדרגתית ושקולה, שלב אחרי שלב, צעד צעד, פוסע איתנו המחבר יד ביד ומבקש להוציא אותנו מ'אגן המבוכה' – המבוך, כפי שהוא מכנה את עולמנו.

***

כדי שהסדר ההדרגתי של הספר יודגש ויהיה קל לחזור עליו מדי פעם, סידרנו את שערי הספר לאור החלוקה המקורית של הרמח"ל מיד בפתחה.

לכל שער צירפנו פסוק מרכזי המבטא את הנושא המדובר בשער, ובנוסף – ציטוט מדברי הרמח"ל באותו עניין. מעבר לכך, סיכמנו בקצרה את הנושא המרכזי בו עוסק השער, בלשון קלה.

אנו ממליצים לשוב מדי פעם לחלוקה זו של השערים, כדי לקבל תמונה מקיפה ושלמה של המסילה בה מוביל אותנו המחבר.

למזלך יומי
מאמורה

שער א: הקדמה וחובת האדם בעולמו

"אז תבין יראת ה'"

"כָּלְלוּ שֶׁל דְּבַר, הָאָדָם לֹא נִבְרָא בְּעִבּוּר מְצָבוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלָא בְּעִבּוּר מְצָבוּ בְּעוֹלָם הַבָּא. אֲלָא שְׂמַצְבוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא אֲמָצְעֵי לְמַצְבוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא הַתְּכַלִּיתִי..."

השער והפתח לחיים של עבודת ה' הוא הבנת היחס הנכון בין העולם הרוחני לעולם החומרי, בין העולם הבא לעולם הזה. העולם הזה, העראי והחולף, מקבל את משמעותו וערכו האמיתי דווקא כאשר אנו חיים אותו דרך האספקלריה של חיי הנצח – חיי העולם הבא.

שער ב: זהירות

"שימו לבבכם על דרכיכם"

"הִנֵּה עֵנִין הַזֵּהִירוֹת הוּא שְׂיֵהִיָּה הָאָדָם נִזְהָר בְּמַעֲשָׂיו וּבְעֵנִיָּנוּ, כְּלוֹמֵר, מִתְּבוּנָה וּמִפְקָחַ עַל מַעֲשָׂיו וּדְרָכָיו, הַטּוֹבִים הֵם אִם לֹא, לְבִלְתִּי עֲזוֹב נַפְשׁוֹ לְסִכְנַת הָאֲבִדוֹן חֹס וְחִלְיָלָה, וְלֹא יֵלֵךְ בְּמַהֲלֵךְ הַרְגָלוֹ כְּעוֹר בְּאֶפְלָה..."

ההדרכה הבסיסית שאיתה אנו ניגשים לעבודה היא התרגלות לתשומת לב ורגישות לעולם הפנימי שבנו. זוהי המשמעות העמוקה של פקחת העיניים. כאשר מתרגלים לחיות בערנות וקשב, בתשומת לב וברגישות, אזי מצליחים להיזהר מפילה למצבים המרחיקים אותנו מן הקשר לה'.

שער ג: זריזות

"גברי כח עשי דברו..."

"וַיְמִי שְׂרוּצָה לְזָכוֹת לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, צָרִיךְ שְׂיִתְגַּבֵּר נֶגֶד טְבֵעוֹ עֲצָמוֹ וַיִּתְגַּבֵּר וַיִּזְדַּרֵּז, שְׂאֵם הוּא מִנִּיחַ עֲצָמוֹ בְּיַד כְּבִדּוֹתוֹ, וַיְדַאי הוּא שְׂלֹא יִצְלִיחַ..."

כדי להתגבר על הנטייה החומרית שבנו, יש צורך באנרגיה נגדית. זוהי מהות מידת הזריזות; ההתגברות על בקשת המנוחה, העייפות והעצלנות. במובן זה, לאחר עצם הרצון לתקן, הזריזות היא המשך התנועה למעלה, אל התיקון. השאיפה להתרומם מעל הנטיות הנמוכות שבנו.

שער ד: נקיות

"נקי כפים ובר לב"

"מִדַּת הַנְּקִיּוֹת הִיא, הַיּוֹת הָאָדָם נָקִי לְגַמְרֵי מִכָּל מַדָּה רָעָה וּמִכָּל חֲטָא, לֹא דִי מִמָּה שֶׁהַחֲטָא בּוֹ מְפָרְסֵם וְגִלּוֹי, אֲלָא גַם כֵּן מִמָּה שֶׁהַלֵּב נִפְתָּה בּוֹ לְהוֹרוֹת הַתֵּר בְּדַבָּר..."

בגד עם כתם אחד הוא לא בגד 'כמעט נקי', אלא מלוכלך. כך גם בעבודת התיקון שלנו. מידת הנקיות היא הרצון להתרחק מכל מה שמלכלך אותנו; כל מידה רעה וכל מעשה רע. לא רק ממה שהרע בו גלוי וברור, אלא גם ממה שאנו נמשכים להתיר אך יש בו דבר אסור.

למזרח יומי

מאמרים

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
 הלשון לשלם תורה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

שער ה: פרישות

"צדיק אכל לשבע נפשו"

"וְהַעֲנִין, שֶׁכֵּל דְּבַר שְׂיֻכָּל לְהַיָּלֵד מִמֶּנּוּ גְרַמַּת רַע אֶף עַל פִּי שֶׁעֲכָשׁוּ אֵינוֹ גֹרֵם לוֹ, וְכֹל שֶׁכֵּן שְׂאִינָנוּ רַע מִמֶּשׁ, יִרְחַק וְיִפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ..."

בעולם הרוחני, כמו גם בעולם הפיזי, אנו מציבים גדרות לפני גורמים מזיקים כדי לא להיזקק מהם. הפרישות היא מעין גדר כזאת. תפקידה להציב את הגדר במקום רחוק ממוקד הנזק. על ידי הגדר הזאת אנו שומרים על עצמנו מפני נזקים.

שער ו: טהרה

"לב טהור ברא לי אלקים"

"הַטְהַרָה הִיא תִקּוּן הַלֵּב וְהַמְחֻשְׁבוֹת... וְעִנְיָנָה, שְׁלֵא יֵנִיחַ הָאָדָם מְקוֹם לְיִצָר בְּמַעֲשָׂיו, אֲלֵא יְהִי כֹל מַעֲשָׂיו עַל צַד הַחֻכְמָה וְהִירָאָה וְלֹא עַל צַד הַחֻטָּא וְהַתְאַוָּה..."

הטהרה היא ניקוי האינטרס האישי. לפעמים, גם מעשים טובים, מונעים מתוך שיקול צדדי של רווח. כאשר מבקשים לטהר את המעשים רוצים להסיר מהם כל מניע זר. כל פעולה צריכה להיעשות מתוך שיקול ערכי, נקי וטהור ולא כדי לנסות להשיג איזו תועלת עצמית.

שער ז: חסידות

"ואהבת את ה' אלקיך..."

"נִמְצָא כָּלֵל הַחֲסִידוּת, הֶרְחַבַת קַיִים כֹּל הַמְצוּוֹת בְּכָל הַצְּדִין וְהַתְנַאִים שְׂרָאוּי וְשֶׁאֶפְשָׁר..."

דמות החסיד היא היעד אליו מכוון אותנו הספר. החסיד הוא האוהב הגדול של ריבונו של עולם. בגודל אהבתו מבקש הוא בכל עת לעשות נחת רוח לאביו שבשמים, בקיום רצונו באופן המושלם ביותר. כל עבודתו היא לשמה, ללא בקשת רווח צדדי. אהבתו מתפשטת גם אל בריותיו של ה' – בהטבה אליהם ובדאגה לטובתם.

שער ח: ענווה

"והייתי שפל בעיני"

"הִנֵּה כָּלֵל הָעֲנוּוָה הוּא, הַיּוֹת הָאָדָם בְּלִתֵּי מַחְשִׁיב עֲצָמוֹ מִשׁוּם טַעַם שְׂיִהֶיָה, וְזֶה הַפֶּךָ הַגָּאוּה מִמֶּשׁ..."

מידת הענווה היא ביטוי להכרה הבהירה בכך שכל מה שיש לנו ובנו הוא חסד אלוהי. העניו מתהלך בכל עת בתחושת הכרת הטוב על כל מה שקיבל מאת ה', ועל כך שהוא צריך להצדיק את טובת ה' לה זכה, במעשים טובים.

למזרח יומי

מאמרים

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il

השיר לזכר התיאור

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

שער ט: יראת חטא

"יראו את ה' קדשיו"

"הנה ענינה הוא שיהיה האדם ירא ודואג תמיד על מעשיו, פן נתערב בם איזה שמוץ חטא או פן יהיה בם איזה דבר קטן או גדול שאינו לפי גדל כבודו ותברך ורוממות שמו..."

יראת חטא היא חוויה קיומית בה מבקש האדם בכל עת לבחון האם מעשיו ראויים לעמוד במבחן הרצון האלוהי. העמידה מול גודל ה' וכבודו יוצרת אצל האדם דחף תמידי לתקן ולזכך את מעשיו. חוויה זו מניעה לתקן מעשים שנעשו בעבר, מעשים שנעשים כעת, ושאיפה לזכך את המעשים שעתידיים להיעשות.

שער י: קדושה

"דבקה נפשי אחריך..."

"והנה, האיש המתקדש בקדשת בוראו, אפלו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות עניני קדשה ממש..."

"הקדוש, הדבק תמיד לאלקיו ונפשו מתהלכת בין המשפלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאלו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש וכמזבח..."

המדרגה העליונה ביותר, אליה אנו מעפילים בסיומו של הספר, מעניקה לנו מבט ויחס אחרים על העולם הזה. הקדוש איננו משועבד לעולם הזה. דבקו המוחלטת בה' מאפשרת לו לחבר כל מעשה גשמי אל חיי הנצח – אל הקודש. במונח הזה, חי הקדוש את חיי העולם הזה בחיבור מלא אל חיי העולם הבא. כל פעולה זמנית שלו מקבלת ערך נצחי. זוהי מדרגה עליונה ונשגבת לה זוכים יחידי סגולה.

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
הלצר לזולס התיורה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

למזבח יומי
מאמורה

מקורות לחשיבות לימוד מסילת ישרים

"שמעתי מגדולים כי בפעם הראשונה שיצא ספר מסילת ישרים לאור, אמר הגר"א ז"ל כי הופיע אור חדש על פני תבל. ואמר כי אילו היה הרמח"ל ז"ל בחיים, היה הולך להקביל פניו. ולגודל חביבות הספר נתן בעדו דינר זהב, שהיה נחשב סך רב בימים ההם. וכן שמעתי שהיה רגיל לחזור עליו הרבה".

(ר"י מאלצאן בהקדמה לספר דרך ה')

"כאשר שאל רבי יוסף זונדל מסלנט את רבינו חיים מוולואז'ין, באיזה ספר מוסר לעסוק ענה לו: "כל ספרי המוסר טוב ללמוד, אך ספר מסילת ישרים הוא יהיה מנהלך"

(ספר אור ישראל, סוף חלק נתיבות אור)

"ספרי המוסר המה מוכיחים לירא את ה', וספר מסילת ישרים מורה את הדרך היאך לירא את השם יתברך"

(בשם הרב ישראל מסלנט זצ"ל – תנועת המוסר)

"מסילת ישרים ראוי להיקרא בשם ספר-הספרים, כי על כל משפט שלו אפשר לחבר ספר שלם"

(מועדי הרא"ה, עמוד נ"א)

"המקום יתברך שמו הניח לרבינו הגדול ז"ל מקום להתגדר בחיבורו הגדול, מה שלא זכו הקדמונים לו, והאחרונים אחריו, כי הוא איזן וחקר ועשה אזנים ליראה, וסלל המסילה לעבודת ה' יתברך, וכדרך שעשה הרמב"ם ז"ל בהלכה – עשה רבינו ביראה.

...שהוא סלל את המסילה כולה ממידת ה"זהירות" ועד ה"קדושה" ועד בכלל, והיא כוללת את הכל, בל יעדר דבר, וכל הכללים והפרטים מעניני היראה ועבודת ה' הכל כלול בה"

(רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, פתיחה לעיונים במסילת ישרים)

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
 הלשון הלאומי התיאור

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

לימוד יומי
 מאת

שער א: הקדמה וחובת האדם בעולמו

"אז תבין יראת ה'"

"כָּלְלוּ שֵׁל דָּבָר, הָאָדָם לֹא נִבְרָא בְּעִבּוּר מְצָבוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא בְּעִבּוּר מְצָבוּ בְּעוֹלָם הַבָּא. אֶלָּא שֶׁמְצָבוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא אֶמְצָעִי לְמְצָבוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא הַתְּכַלִּיתִי..."

השער והפתח לחיים של עבודת ה' הוא הבנת היחס הנכון בין העולם הרוחני לעולם החומרי, בין העולם הבא לעולם הזה. העולם הזה, העראי והחולף, מקבל את משמעותו וערכו האמיתי דווקא כאשר אנו חיים אותו דרך האספקלריה של חיי הנצח – חיי העולם הבא.

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
השיר לזיווג התיאור

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

למזרח יומי
מאמר

הקדמה

הקדמת הרב המחבר

עבודת ה' איננה רק רגש וחוויה. זוהי עבודה מדוייקת מאד הדורשת לימוד והבנה מעמיקים, לא פחות ואף יותר מכל חומר לימודי אחר.

אמר המחבר, החבור הזה לא חברתיו ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר, ומפרסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברב דברי אלא דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שפני רב פרסומם וינגד מה שאמתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה. על כן אין התועלת הנלקט מזה הספר יוצא מן הקריאה בו פעם אחת, כי כבר אפשר שלא ימצא הקורא בשכלו חדושים אחר קריאתו שלא היו בו לפני קריאתו אלא מעט. אבל התועלת יצא מן החזרה עליו וההתמדה, כי יזכרו לו הדברים האלה הנשכחים מבני האדם בטבע, וישים אל לבו חובתו אשר הוא מתעלם ממנה:

ותראה אם תתבונן בהנהגה ברב העולם, כי רב אנשי השכל המהיר והפקחים החריפים ישימו רב התבוננם והסתכלותם בדקות החכמות ועמק העיונים, איש איש כפי נטיית שכלו וחשקו הטבעי. כי יש שיטרחו מאד במחקר הבריאה והטבע, ואחרים יתנו כל עיונם לתכונה ולהנדסה, אחרים למלאכות, ואחרים יכנסו יותר אל הקדש, דהינו למווד התורה הקדושה, מהם בפלפולי ההלכות, מהם במדרשים, מהם בפסקי הדינים. אך מעטים יהיו מן המין הזה, אשר יקבעו עיון ולמוד על עניני שלמות העבודה, על האהבה, על היראה, על הדבקות ועל כל שאר חלקי החסידות. ולא מפני שאין דברים אלה עקרים אצלם, כי אם תשאל להם, כל אחד יאמר שזהו העקר הגדול, ושלא ידמה חכם שיהיה חכם באמת שלא יתבררו אצלו כל הדברים האלה. אך מה שלא ירבו לענו עליו הוא מפני רב פרסום הדברים ופשיטותם אצלם, שלא יראה להם צורך להוציא בעיונם זמן רב. ולא ישאר למווד הדברים האלה וקריאת הספרים מזה המין, כי אם אצל אותם שאין שכלם כל כך דק וקרוב להיות גס, שאלה תראה אותם שוקדים על כל זה ולא יזוזו ממנו, עד שלפי המנהג הנהוג בעולם, כשתראה אחד מתחסד, לא תוכל לימנע מלחשד אותו לגס השכל:

ואולם תולדות המנהג הזה רעות מאד לחכמים ולבלתי חכמים, כי גורם שמאילה ומאילה יחסר החסידות האמתית ויהיה יקר מאד למצא אותו בעולם, כי יחסר מן החכמים למעוט עיונם בו, ויחסר מן הבלתי חכמים למעוט השגתם אותו, עד שידמו רוב בני האדם שהחסידות תלוי באמירת מזמורים הרבה, ונדויים ארזים מאד, צומות קשים וטבילות קרח ושלג, כלם דברים אשר אין השכל נח בהם ואין הדעת שוקטה:

בטבע – באופן טבעי. לתכונה – חכמת הכוכבים. עקרים – חשובים ויסודיים. יקר מאוד – נדיר ביותר. למעוט השגתם – בגלל מעוט הבנתם.

מטרת החיבור: להזכיר אמיתות מפורסמות

התועלת מהספר: תושג רק ע"י חזרה מתמדת

הכשרוניים מזניחים את חכמת היראה

דרכי החסידות האמיתית אינן ידועות בציבור

למזבח יומי מאת הרב

בשיתוף:

Yeshiva.org.il

הר"ת הישיבה בית אל

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

ביאורים

כשאדם פותח ספר חדש הוא מצפה שיתחדש לו משהו בלימוד, הבנה חדשה, ידיעה מעניינת שלא ידע לפני כן. רבנו הרמח"ל פותח את ספרו היסודי בקביעה מעניינת. מסילת ישרים הוא לא ספר רגיל, הוא אינו ספר שבא כדי לחדש לנו הבנות והשגות חדשות, את זה כבר יעשו ספרים אחרים. אז למה צריך ספר שאינו מחדש כמעט כלום? הרמח"ל אומר שמטרת הספר היא שונה. היא אינה באה רק כדי להקנות ידיעות חדשות, אלא לשנות לגמרי את סדר חייך. בשביל זה דרוש מהפך שלם בתפיסת החיים. מהפך שאינו מתחיל בהבנה שונה ממה שאני חושב, מאיזה חידוש מבריק שהופך לי את ההבנה. פשוט תתבונן לעומק במה שכבר אתה יודע, במה שחונכת וגדלת עליו. פה טמון המפתח להצלחה רוחנית. רובנו, אומר הרמח"ל, לא מעיינים בידיעות שלמדנו בעבר, בילדותנו. אלו ידיעות שנראות לנו ברורות. אך אם נישאר בהם, נישאר עם עבודת ה' שטחית ואינה עמוקה. שהרי הידיעות שעליהן גדלנו הן ידיעות היסוד של היהדות. כמו: 'ואהבת את ה' אלוקיך', יראת שמים, מידות טובות, ענווה. אך מפני שאנו רוצים להתקדם הלאה וחושבים שאלו דברים מובנים מאליהם, אנחנו שוכחים את העיקר ועוסקים בדברים שאולי מעניינים אינטלקטואלית, אך אינם עוסקים בשאלות היסוד של החיים. המפתח לעבודה הרוחנית נמצא במה שכבר קיים אצלך. צריך רק להעמיק, רק לצלול פנימה במים הזכים שנמצאים תחת ידך. לשם כך נכתב הספר. כדי שנחזור עליו שוב ושוב, שנעמיק במה שבידינו פעם אחר פעם, וכך נזכה לחיות את עבודת ה' באמת.

הרחבות

1. מהם הנזקים של חסרון לימוד ביסודות התורה?

הרמח"ל מצביע על נקודת תורפה בקרב לומדי התורה: העדר לימוד בעניני עבודת ה', גרם לשיבושי מושגים ותפיסות עקומות בנושא. כ-150 שנה לאחריו, הרחיב הרב קוק את הדיבור על התופעה הזו בדיוק, אך בנוגע לתחום אחר, לעניני אמונה והיחס לאלוקים. דמיונות מהילדות מותרים בנו את הרושם, ש'אדם מאמין' אמור להיות כנוע וכפוף, לדכא את כוחות החיים, ולהתרגל לפחד פרוע, בטלנות ועצבות. חוסר השקעה בזיכוכ המחשבות הרוחניות, השפיל את האמונה לקטנות ושטחיות, והוליד בהמשך את הכפירה. רק אם נלמד את הנושא ברצינות נגלה את העדינות, עז החיים, הגבורה, השמחה, והעומק שמעניקה האמונה באמת נפש (להרחבה: מאמר 'יסורים ממרקים', אורות).

2. מהם ההבדלים בין חסידות אמיתית למזויפת?

מתוך הדוגמאות שציין הרמח"ל, אפשר לקבוע שלושה מאפיינים עיקריים של התפיסה המעוותת ב'עבודת ה': (1) דגש על המעשה החיצוני (טבילות קרח ושלג). (2) ניגודיות לטבע הגופני (צומות קשים). (3) פתרונות קסם, 'סגולות' (אמירת מזמורים, וידויים). לעומת זאת, בעבודת ה' האמיתית: (1) דגש על השינוי הפנימי בנפש, עיצוב האישיות. (2) לא נלחמים בגוף, אלא מחזקים אותו. (3) עבודה מתמשכת, קבועה ותמידית. ככלל, שתי התפיסות הללו מסמנות את ההבדל שבין 'דת', לבין 'תורת חיים' (להרחבה: רמב"ם - הל' דעות ג א, שמונה פרקים פרק ד', כוזרי מאמר שני פסקאות מ"ה-נ').

שאלות לדיון

לשם מה יש צורך לחזור פעמים רבות על "ענייני שלמות העבודה"?
 אלו עניינים אתה אוהב לעשות פעמים רבות, על מה אתה אוהב לחזור (למשל משחק/קריאת ספר) – מה אתה יכול ללמוד מכך על עצמך?

למזבח יומי

מאמרים

בשיתוף:

הרשת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
 הל"ר לז"ל תורה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il